

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Arad, 1933. VII. 11.
XXII. évf. 20. sz. — 20 lei

TARTALOM:

A legujabb európai táncfigura: egy lépés előre, kettő hátra. — Vajda miniszterelnök: »Elérkezett az ideje annak, hogy a zsilvölgyi bányákat nacionalizálják!« — A hazugságok városává avatták Londont a diplomaták. — Hitler tükör Ligeti Ernőnek, aki horogkereszt mámorában mithoszát irt a Harmadik Birodalomról. — Az újságíró vizitje az aradi közközházban. — Két doktorátussal, három diplomával, könyöradományokból tengődik egy volt vezető-járásbíró. — Szemtől szembe az élet királyával, akinek minden lépését figyelni Európa minden rendőrsége. — Diploma nem elegendő az Építész-komarának, — érettségi bizonyítványt is követel a tagoktól. — Köves Jenő nyilatkozik édesanyja tragikus haláláról, a falusi pletykáról és néhány megjegyzése Hitlerről. — Filmélet. — Síb., stb.

Segesvári szövetgyár
vezérképviselete:

Vajda Béla

ARAD,
Bul. Regina Maria
Str. Alexandri
No. 1.

Pintér & Co.

tükrögyár és üvegcsiszolda. **ARAD**, Strada IOAN CALVIN 39.

Belga kristály-tükör. — Mindennemű csiszolt üvegek, hajlitott üvegek. — Modern üvegcsillárok. — Állandó raktár mindennemű bel- és külföldi üvegekből. — Mélyen leszállított árak!

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egyes szám ára 20 lej
Magyarországon 60 fillér
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6 d.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000 lej, magánosoknak 600 lej, nyugdíjasoknak, köz-tisztviselőknél 300 lej.

Orvosi hírek: hasábonként 50 lej. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lej, féoldal 2000 lej.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők be, vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegdalon 8 lej, hirdetés oldalon 6 lej, — négyzetem-ként. Nyiltér rovatban 50 lej, szövegdönti részben 32 lej a sordij. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények vagy kiadóhivatali hírek.

Szerkesztőség: v. Szent László-ucca 2. — Telefon 520.
Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig. ARAD.
Kiadóhiv. és nyomda: v. József-főg-d. Csanádi-pal.

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatall megbízottak: București, Cluj, Timișoara, Oradea, Brașov, Satu-Mare, Tg-Mures

A legujabb európai táncligura: egy lépés előre, kettő hátra

(Arad) Vak bizonytalanság utvesztőjében tévelyeg az emberiség. Senkisémet tud semmi bizonyosat arról, hogy mi rejtezik a legközelebbi órák méhében. Európa közepén a gyűlölet lángjai égnek és úgy látszik, mintha az értelem meghalt volna, mintha a kultúra haláltusáját vívná. A gazdasági élet zürzavarát még elviselhetelenebbé teszi a szellemi zürzavar és alig van egyetlen fix pont a földomlásnak abban a káoszában, amely mindent elborít. London?

Nem volt még példa a világtörténelemben arra, hogy ilyen hatalmas nemzetközi értekezlet ült volna össze, de arra is alig volt példa, hogy a népek ilyen *hideg közömbösséggel* kísérték volna egy nemzetközi konferenciát, amelynek napirendjén pedig a ma legizgalmasabb kérdései szerepelnek. *Miért?*

A felelet egyszerű. A népek nem hisznek már azoknak, akik annyi csalódást okoztak és nem hisznek abban, hogy a kapitalizmus képes legyen saját betegségét tulajdon kezével meggyógyítani. A népek nem hisznek abban, hogy régi, idejét múlt eszközökkel helyreállítható lenne a világ rendje és biztonsága legalább annyira, hogy a *legközelebbi órák ne vesszenek a bizonytalanság kódébe.*

Egy szétmállott és összedőlő fundamentumra semmit nem lehet építeni.

De különképpen nem lehet az építést *felülről* kezdeni. Európa békéje és az a viszonylaos rend, amelyre az életnek feltétlenül szüksége van, nem állhat helyre anélkül, hogy a dolgozó népnek legalább a legközelebbi holnapját ne biztosítsák. Nyugtalanlás, idegesség, zürzavar és a bestialitás, amely egyre magasabbra emeli bozontos és vérbenforgó szemétől eltorzult fejét, mind abból ered, hogy százmilliók számára az élet elvesztette értelmét, százmilliók számára nincs munka, nincs kenyér és nincs hajlék.

A munka biztonságát megteremteni — az a legsürgösebb és legnagyobb feladat!

Ennek a feladatnak a mego'dása nélkül nem térhet vissza Európába az élet. De ennek a feladatnak a megoldásához nem lehet *előítéletekkel eltelten*, a hagyományos diplomáciai eszközökkel hozzákezdeni. Európa jövőjéről van szó és akik nem képesek kiszabadítani magukat a tegnapi hangulatai és megkötöttségei alól, azok nem alkalmasak arra, hogy új utakon induljanak el új Európa felé.

A megoldás sürgős.

Az átértékelődés is sürgős. Azt már nagyjában mindenki érzi, hogy *így nem maradhat* és egyre többen érzik azt is, hogy a fasizmus nem megoldás s hogy a hitleráj gyűlölettengere elpusztítással fenyeget mindent, amiért érdemes volt élni. A hitleráj, a fasizmus nem megoldás azért sem, mert hiszen éppen a *bomlásnak és a tegnapi bűneinek terméke* és hiányzik belőle a szellem, hiányzik belőle az emberség és hiányzik belőle az arra való szándék, hogy igazságossá szervezze a gazdasági világot.

Már pedig gazdasági ujjaszervezésre van szükség.

Bizonyos, hogy ez nem megy máról-holnapra. A beteg világot egyik óráról a másikra nem lehet meggyógyítani. Aki ilyet merészel állítani, az hijjával van a lelkiismeretnek és a józanságnak. *De megállítani a zuhanást és megteremteni a gyógyulást, még inkább az ujjaszerveződés feltételeit, azt igenis lehet.*

Habsburg restaurációval? *Nem!* Osztrák—magyar unióval, két koldusország összeházasításával? *Nem!*

A Dunamedence népeinek önkéntes, az önmegrendelkezési jog és a demokracia szellemében való összefogásával? *Igen!*

*Igen, igen, ez az az út, amelyen el kell indulni az egészséges és békésebb Közép- és Kelet-Európa felé. Senki okos ember nem hihet abban, hogy egy ilyen összefogás, egy ilyen gazdasági egyesülés rögtön paradicsomi állapotokat teremtené a Duna völgyében. Nem, ez hiu ábránd volna. De abban igenis hinni lehet ábrándok nélkül, hogy a dunavölgyi népek barátságos gazdasági együttműködése a nagyhatalmaknak *nem pusztán érzelmi*, hanem *politikai és kiadós* gazdasági támogatásával a gyógyulás és nem csak a gazdasági, hanem a politikai gyógyulás kezdetét jelenthetné.*

Közép-Európa gazdasági pacifikálása a bizalmatlanság mai légkörének tisztulását és a gazdasági újraépítés kezdetét jelenthetné. Igazi reálpolitika a szomszédos népekkel való megegyezés felé kell, hogy tekintsen, mert a szomszéd népekkel való gazdasági együttműködés olyan hatalmas politikai erőhatalmat hozna létre, amely megállíthatná a barbárság kelet felé irányuló áradatát, Európa rothadását.

Ismételjük: a kapitalizmus képtelen önmagát meggyógyítani, de annyi józanság mégis kellene, hogy legyen benne, hogy ne borítsa lángba a világot. A legközelebbi idő már megmutatja, hogy van-e még egy szikrányi értelmesség azokban, akik Európa sorsát intézik.

Vajda miniszterelnök :

»Elérkezett az ideje annak, hogy a zsilvölgyi bányákat nacionalizálják!« — Tűrhetetlen a milliókat kereső vállalatok garázdálkodása

(Arad.) A zsilvölgyi mozgalom és annak szerencsés megoldása a bányászok sorsát az aktuális és a sürgősen megoldandó kérdések homlokterébe iktatta.

A bányász életét — mint a legutóbbi magyarországi szerencsétlenség is igazolja — még a leggondosabb védőintézkedésekkel sem tudják teljesen biztosítani. A leggondosabb és a leghatékonyabb megelőző intézkedések mellett is rájuk törhet a katasztrófa rémsége, amely százaknak az életét kioltja. A muni-
dij kérdésének megoldása mel-

lett éppenezért mindent el kell követni, hogy elkerüljék a tömeges emberirtást és akármibe kerüljön is,

az emberi lehetőség határáig biztosítsák a föld mélyében dolgozók életét.

Igen, a bányászok nagyon jól tudják, hogy még a legtökéletesebb óvintézkedések sem biztosítják százszázaléki az életüket. És azt is tudják, hogy a legtöbb bányában hiányoznak ezek az óvintézkedések. De mégis elindulnak a balálos uton, mert kergeti őket az éhség kényszere, mert ha nem a bányában pusztulnak el, akkor — a nyomoruság vinné őket sirba.

Aki még nem látott bányát, annak fogalma sincs arról, hogy milyen nehéz és keserves munkáért kapnak aprópénzt a mélységben dolgozó hősök. Gyakran hidegben, sokszor óriási hőségben, majd derékig a vízben, de mindig görnyedve-meghajolva kell irtózatos erőfeszítéssel robotolniuk a szegyenletes alamizsnabérért, hogy ennek árán próbálják megmenteni családjukat az éhhaláltól,

A bányatársaságok milliós nyereségeiből az ő részükre csak nagyon kevés jut s ez a kevés is évről-évre kevesebb lesz.

Hotel Dácia

legelőkelőbb kávéházával és
éttermével Arad legjobb
közönségének találkozóhelye

Glausius-jazz!

Glausius-jazz!

Ma még ott tartanak, hogy alig futja kenyérre, mert alig van olyan bányász, aki heti 600—700 leit megkeresi. A legtöbben ennél is kevesebb heti keresettel küzdek végig az életet s ezért a nyomorult éhbérért kell elviselniök azt a tudatot is, hogy minden pillanatban halálos katasztrófa áldozatai lehetnek.

A munkabérekérdés mellett gondoskodni kell arról, hogy a bányavállalatok — akármilyen költségen — az emberi lehetőség határáig megfelelő óvintézkedésekkel gondoskodjanak a zsilvölgyi bányászok életbiztonságáról, hogy megelőzzék azt a szörnyü szerencsétlenséget, mely a közelmúltban a szomszédban egy egész országot rendített meg és magára hívta az egész művelt világ figyelmét és részvételtjes érdeklődését. Mi azt követeljük, hogy

azonnal vizsgálják meg az összes romániai bányákat, vajjon megfelelő szellőztetéssel, egészséges ivóvízzel és a szükséges védőeszközökkel megvédelmezték-e a bányászok életét és egészségét.

És gondoskodni kell arról is, hogy a nyomoruságos munkabérek helyett emberségesen fizessék azokat, akiket, ha rájuk szakad a bánya, hősként ünnepelnek. A bányavállalatok nagyszerűen keresnek és még akkor is megfizethetnék rendesen munkásaikat, ha ezzel a munkával nem járna együtt az élet kockázata is. Mert, amint már szokásos, hiszen tapasztalhattuk a múltban, a részvét szavai után néhány napon belül újra senki sem törődik a bányászorsossal, azzal, hogy a bányák hősei milyen állati sorban élve, mennek nap-nap után a halál torkába.

A haszonéhes magánvállalatok természetesen arra törek-szenek, hogy minél kevesebb üzemi költséggel dolgozzanak és különösen a munkások életének biztosítására szolgáló kiadásokkal takarékoskodnak.

Egy közismert szaktekintély a napokban megdöbbentő adatokkal bizonyította előttünk, hogy a bányavállalatok nem sokat törődnek a munkások életével és

a bányahatóságok sok esetben, mint az igazgatóságok vendégei jönnek vizsgálatokra, ennél fogva nem lépnek fel megfelelő szigorúsággal, ha visszaéléseket tapasztalnak.

Megszaporítja a baleseteket az is, hogy — mint említettük — a legjobban kereső bányászok legfeljebb havi 2400—2600.— leit kapnak, amely összeget a különböző levonások erősen csökkentik. Vad hajsza folyik tehát a bányákban, hogy a kereset

ERDÉLYI HÍRLAP

a romániai magyarság legnívósabb, leg-népszerűbb napilapja.

nagyobb legyen. Ezért a bányászok nem sokat törődhetnek a saját életük biztonságával és a silány táplálkozás is akadályozza, hogy megfelelő gondossággal a baleseteket megelőzhessék.

A munkáspártok — nemcsak nálunk — erélyesen követelik a bányák nacionalizálását. Nemcsak azért, mert a termelést szolgáló legfontosabb energiát nem szabad magánvállalatok tulajdonában hagyni, hanem mivel az sem kétséges, hogy

az állami kezelésben lévő bányákban sokkal többet törődnének a munkások életbiztonságával, mint azok a vállalatok, amelyeknél az a legfőbb szempont, hogy a haszon minél nagyobb legyen.

A petrozsényi, lupényi és a vulkáni bányákban az igazgatóság azért szüntette be a munkát, mert arra akarta a bányászokat terrorizálni, hogy alacsonyabb munkabérek mellett dolgozzanak.

A kormány azonban nem állt a bányavállalatok mellé, hanem Vajda miniszterelnök a petrozsényi munkások küldöttségének kijelentette, hogy szerinte „elérkezett az ideje annak, hogy a zsilvölgyi bányákat nacionalizálják.“

A munkások mellett a polgárság is erőteljesen állást foglalt és az érintett területen levő kereskedők, valamint a vendéglősök is kijelentették, hogy a munkások iránt érzett rokonszenvük kifejezéséül a mozgalom idejére bezárják üzleteiket. A kormány erélyes közbelépésén azután a napokban a bányavállalatok ismét megindították üzemeiket, de ezzel

csak pillanatnyilag hátrították el a nacionalizálás „veszedelmét“, mert most már a munkások nem nyugszanak addig, míg a bányákat állami kezelésbe nem veszik.

A romániai bányatulajdonosok a kedvező konjunkturákat kihasználva, óriási nyereségekre tettek szert és volt idő, amikor a politikai befolyásuk is mértéktelenül megnövekedett.

De most már egy percig sem szabad tovább túrni ezt az állapotot!

Ez a helyzet a bányamunkásokat teljesen kiszolgáltatja a vállalatok önkényének.

Szigoru vizsgálatot követelünk minden bányakérdésben, de ezen túlmenően meg kell vizsgálni minden bányában, vajjon kellően gondoskodtak-e a balesetek megelőzéséről. És nem szabad tovább eltérni azt sem, hogy ezek a rejtenthetetlen hősök gyanánt ünnepelt bányászok az éhségtől támoilyogva folytassák nehéz munkájukat, nem szabad eltérni, hogy milliókat kereső vállalatok alamizsnabérrel fizessék ki munkásaikat.

Gyorsan, haladéktalanul meg kell tenni a szükséges intézkedéseket!

De ez nem elég. A parlament elé kell terjeszteni azt a javaslatot, amely a bányák nacionalizálásával a bányászok életét az eddiginél jobban biztosítja és az éhbéreket is megszünteti.

A hazugságok városává

avatták Londont a diplomaták

(Arad). A londoni konferencia még együtt ül, tanácskozik, határoz, bizottságai felváltva adják ki a jelentéseket. Az elnökök rázzák a csengőt, a titkárok szorgalmasan cikáznak, a gyorsíróőnek fáj a keze, a tolmácsok rekedtek, a telefonközpont személyzete alig győzi a munkát, de a londoni konferencia végérvényesen és bizonyosan meghalt.

Még nem tudni, melyik lesz a formula, amelyet gyászbeszéd gyanánt elmondanak fölötte, de a halál kétségtelen és a sir szája várja a londoni reménysegeket.

Olyan mindegy, hogy Rooseveltnél elnök üzenete és az aranykérdés volt-e az, ami a konferenciát széjjelrobbantotta. Lehetett volna a háborús adósságok problémája is, vagy lehetett volna a termelés tervszerűsítése körül valamilyen nézeteltérés is. A konferencia meghalt, mert már születésekor magában hordotta halálának okozóit. Meghalt, mert egy seereg téves feltevésből indult utjára.

E téves feltevések elseje az, hogy a kapitalizmus megmenthető, az új élet szükségletei számára átalakítható, hogy módosításokkal és változásokkal be tudja fölteni régi hivatását.

Beszéljünk e meg a többi tévedésről és a nyomában föllépő többi csalódásról? Nem, nem érdemes. A londoni konferencia sorsát mindenki előre látta és igazán nem kellett nagy proféta tehetség ahhoz, hogy meg is mondja, amit látott, azt a nagy semmit, amibe London szükségképpen betorkollott.

A földtani muzeumban még ép az ülésterem. Egy csomó ebéd és vacsora, ünnepélyes fogadtatás, hangverseny és golfmérkőzés vár még a delegátus urakra. És otthon várja őket népeik nyomorusága, kilátástalansága, soha nem képzelt rémségek végtelen sora, otthon várakozik rájuk a nagy kérdés: mi legyen ezután?

A politikai diplomácia, a kapitalizmus himzett frakkosai egyszer már 1914-be kergették bele az emberiséget. A gazdasági diplomácia, a kapitalizmus szürke zakósai, most ásták meg végleg, most fejezték be tökéletesen az új összeomlás szakadékát.

Nemcsak a londoni konferencia bukott meg. Megbukott az egész rendszer, minden bűnével és minden hazugságával együtt.

Kiváló minőségű tölgy és
müton szárított bükk

parketta

előnyös
árban

Kornis Testvérek r.t.-nál

Arad Strada Alexandri 1. — Volt Salacz-uca — Telefon 501.

Hitler tükör

Ligeti Ernőnek, aki horogkereszt mámorában mithoszt írt a Harmadik Birodalomról

(Arad). Hát ezt jól gondolták el azok a nagyiparosok, nagybirtokosok és junkerek, akik százmiliókkal támogatták a nemzeti szocialisták mozgalmát, hogy egy mindenre kap-

ható zsoldos hadsereggel leverhessék a demokráciát és mindazokat a pártokat, amelyek a népellenes reakció útjában állottak. A náci mozgalma Németországban még ma is egy jelentéktelen kisebbség vergődése volna, ha nem tömik őket pénzzel

és fegyverekkel, ha nem játszák kezükre azokat a hatalmas eszközöket, amelyekkel most ők gázolnak le mindenkit.

Hugenberg és Papen, ez a két „kiváló” diplomata, a politikai rövidlátásnak és esztelenségnek olyan iskolapéldáját mutatják, amilyen kevés volt még a történelemben. Azt hitték, hogy a nemzeti szocialisták a konzervatív Németország pillérei lesznek, hogy a legutolsó demagógiával, a kapitalistaellenes uszítással összetoborzott tömegek a nagybirtok és a nagyipar ellen ráncigálható bábja lesz azoknak, akik naggyá tették.

A nemzeti szocialisták most ujjongó örömmel hirdetik, hogy eltakarították az utból azt a gazdasági és közéletelméleti minisztert, akit egy pillanatig sem vettek komolyan. *Le-nézték, kinevették és rendelkezéseit sohasem hajtották végre.* És Papen, a Hitlerék sakktábláján a második figura, még csak azért szerepelhet a német politikai életben, mert annyira alkalmazkodik a barátságos politikájához, hogy *már kirugni sem érdemes.* A gazdasági miniszter ur és az alkancellár ur, akik abban a reményben terrorizálták Hindenburgot az alkotmány elpusztítására, hogy

majd a „marxista front” felgyöngyöltése után a junkerek és a nagyiparosok paradicsoma lesz Németország,

most majd csendes szemlélői lesznek annak, hogy a saját osztályostársaikat is letiporják.

Mert nem lehet büntetlenül milliók tömegeknek földet, szabadságot, munkát és kenyeret *ígérni.* A nemzeti szocialisták vezetői valószínűleg megelégedtek volna azzal, hogy a bolszevistákat és a szociáldemokratákat részben a föld alá, részben pedig internáló táborokba telepítik. De a tömegek elkeseredése őket is előrekorbácsolja. Eddig azzal magyarázhatták gazdasági tehetetlenségüket, hogy a forradalmuk *még nem teljes,* mert előbb végezni kell a többi pártokkal,

azokkal, amelyek megakadályozzák a nép érdekében való tevékenységet. Most azután ez az akadály is elhárult.

Eltiporták a bajor néppártot is, a centrumot elhallgattatták, feloszlatták a német nemzetiek fegyveres alakulatait, a katolikus ifjúságok és más alakulatok, ifjúsági szervezeteit, sőt még a cserkészeket is.

Most már ott tartanak, hogy Hugenbergék hiveinek nagykegyesen megengedik a náci szervezetekhez való csatlakozást. Elhárul tehát az utból minden akadály, most már jönnie kellene az ígéretek beváltásának.

Nemcsak politikai pártokat gázoltak le, hanem megrendszabályozták az egyházat is. Hitler „Isten eszköze” és a *horogkeresztos zászlónak ott kell lobognia a templomok tornyaiin*. Csak olyan papot tűrnek meg, aki a náciakat dicsőíti. Azok, akik kételkedni mernek Hitlerben: „*Isten pribékjei*”. Ez az ugynevezett keresztény nemzeti mozgalom így mutatja meg az igazi ábrázatát és akik ma még csak szégyenkezve vallják be, hogy tévedtek, amikor a barbár mozgalmat dicsőítették, nemsokára tajtékzó dühvel tiltakoznak majd az „új vallásalapító” örjöngésével szemben.

Pedig Hitlerék számára nincs megállás.

A zsidóheccek, a könyvégetés, az „ellenforradalmárok” internálása és kínzása néhány hónapig elterelheti a figyelmet a nagyobb kérdésekről.

De felhangzik majd minden mást eltörpítő hatalmas zengéssel a tömegek kiáltása: mi lesz a földosztással és mi lesz a bérgépi munkakörülményekkel? A náci forradalma eddig csak barbár pusztításban és kegyetlenségben élte ki magát. Most kellene következniök az alkotásoknak. Az éhező tömegeket azonban nem lehet jóllakítani azzal, hogy a munkanélküli segély összegének felét, kétszázmillió márkát, szűkségmunkára akarják fordítani, mert ez az intézkedés lerontja a munkabéreket és kisebbé teszi a lakosság kenyerét.

Nem elég, ha a nagyipar és a nagybirtok képviselőit kiöklözik ebből a mozgalomból és kifacsart citromként dobják a szemétre. Ezek elnyerték, amit sokszorosan megérdemltek. De ezt nem lehet az ígéretek beváltásának tekinteni. Hugenberg és Papen urak elsülyesztése után el kellene következnie a nagyipar és a nagybirtok megrendszabályozásának...

De ki hiszi, hogy a reakciós és barbár nemzeti szocializmus a szociáldemokrata követeléseket akarja megvalósítani. Ez a mozgalom vissza fog riadni a nagytóke megrendszabályozásától és a junkerbirtokokat sem fogja felosztani. *Nem adhat tehát sem földet, sem munkát, sem kenyeret*. A nemzeti szocializmus igazi tehetetlensége akkor bontakozik ki majd teljesen, mikor az ut teljesen szabad lesz előtte.

El fog pusztulni, hogy helyet engedjen azoknak, akik igazán földet, kenyeret és szabadságot akarnak adni a népnek.

Mithosz. Kár volt ezt a remek romantikus szót rápazarolni a Harmadik Birodalom feldicsőítő felfedezésére...

Az újságíró

vizítje az aradi közkórházban

(Arad.) Általános érdeklődést és figyelmet keltettek Aradváros legszélesebb társadalmi köreiben is azok a cikksorozataink, amelyekben — Aradot az aradiaknak, — egy „fölfedező ut“ keretei között „fölfedeztük“. A aradi egészségügyi intézmények közül azokat, amelyeket a legközelebb találtunk. Pedig sorrendben talán az első hely illeti meg az aradi, sőt aradmegyei közegészségügyi intézményeink sorában az aradmegyei közkórházat, amely a Ferenc-téregyik sarkán, masszív barokkra emlékeztető stílusú épületeivel, művészi képzésű régi kapubejáratával és házikápolójával, elefántesont színű tiszta ragyogással őrzi és ápolja a hozzá forduló betegek százait.

Az aradmegyei közkórház valóban nagy és áldásteljes multra tekinthet vissza. Évek hosszú sora óta *Dr. Moldovan* János igazgató-főorvos, az ismert neves sebész áll az intézet élén és az ő szervezői képességei alatt évről-évre egyre jobban gyarapodik felszerelésben és hírnévben egyaránt az intézmény. Alig van év, hogy annak minden egyes napján legalább háromszáz beteget ne ápolnának az egyes pavilionokban. A kapubejáratától jobbra mindjárt a belgyógyászati osztályra találunk, amelynek vezető-főorvosa *Dr. Pescariu* János, a népszerű belgyógyász-specialista, *Dr. Hatieganu* Gyula, a híres erdélyi belgyógyász egykori kedves tanársegédje. *Pescariu* dr. osztálya egyébként is népszerűségnek örvend, mert itt a legkritább esetben kerül kés az orvos kezébe: ez a rész a gyógyszerek világa. A női osztály vezető-orvosnője maga is nő: *Dr. J. Kerekes* Rózsi orvosnő, aki ugyancsak *Hatieganu*-tanítvány és az a hír van elterjedve róla, hogy a betegek annyira hisznek benne, hogy már akkor is könnyebben érzik magukat, ha csak a hangját hallják. Mellette a férfiak orvosa *Dr. Tiriac*, a nagylakiak kedvence, lévén maga is nagylaki származású fiatalember. Egy *Mustacescu* nevű regáti orvosnő a belgyógyászati betegek felvételét végzi. Az egész osztályt mintaszerű tisztaság, izlés és rend jellemzi.

Az épület másik szárnyában nyert elhelyezést a bőrgyógyászati kórház, *Dr. Serban* György vezető-főorvos, volt prefektus irányítása alatt. *Serban* dr. képességeit, tudását általában jól ismerik Aradon: fárasztó és nagy munkájában egy fiatal főorvos, *Dr. Santai* Alexandru támogatja eredményesen. Ugyanennek az épületrésznek hátsó földszintjén nyert elhelyezést a Röntgen-osztály, melynek élén *Dr. Bologna* János főorvos áll. Azt mesélik róla, hogy nemcsak a

készüléke Röntgen, hanem a szemei is azok s ez — fiatal-ember lévén, — egyik legveszedelmesebb tulajdonsága.

A sebészeti-osztály külön pavillonban működik, apácák segédlete mellett. Itt maga az igazgató-főorvos, *Moldovan dr.* a vezető, mellette *Dr. Schmidt* János, évtizedes, régi, kipróbált jobbkeze és segítőtársa végzi napról-napra a legnehezebb műtéteket — a legragyogóbb sikerrel. Ugy a kórház sebészeti, mint a belgyógyászati szekcióit az utóbbi években Aradváros társadalmának számos előkelősége kereste fel a remélt és megtalált gyógyulásért és mi sem jellemzőbb az intézmény jó hírére, hogy maga *Maniu* Gyula volt miniszterelnök házi kezelőorvosa, *Dr. Sturdza* egyetemi professzor is *Moldovan dr.* „vendégbarátságát“ vette igénybe, amidőn Aradon megbetegedett. Párheti kura után természetesen gyógyultan hagyta el a kórházat. A sebészeten működik *Dr. Lutwák* Emil orvos is, az aradi sebészgárda egyik kitünő tagja.

A sebészeti osztályon működik *Dr. Németh* János orvos, míg ugyanezen osztályon partnere egy női sebész-orvosnő is: *Engels dr.-nő*, aki a hitleristák pressziója miatt önként hagyta el állását az egyik előkelő németországi klinikán. Külön szemészeti osztály működik a közkorház keretei között, melynek vezető-főorvosa a kitünő *dr. Chindler* György, az aradi Munkásbetegsegélyező egyesület igazgató főorvosa is. A kórházi gyógyszertár élén *Hagiu* gyógyszerész áll, aki elsőrendű hozzáértéssel vezeti a laboratóriumot.

A kórház elmeorvosozási osztálya *Dr. Bodea* Jonel főorvos kezében összpontosul. Az ő osztályán találni meg néha a legfurcsább betegeket. Állandóan van egy-két világmegváltó profétája, egy-két feltalálója, Mussolinije és Hadura. Az elmekórházi osztály működése, sajnos, csak megszabott keretekhez igazodik és csupán érdekességével emelkedik ki az egész egészségügyi intézmény keretei közül.

A hatalmas épületkomplexum és lakóinak fizikai adminisztrációja *Mircea* adminisztrátor lelkiismeretes gondjai közé tartozik. *Mircea* gondnok európai irányításának tudható be a betegek elsőrangú kószója, a konyha mintaszerű felszerelése és működése és az irodai adminisztráció pontossága. Az igazgatói lak-épületen túli épületrészben húzódik meg a kórház saját házi-gyógyszertára is, amelyben csaknem éjjel-nappal fortyognak a titokzatos lombikok, készülnek a különböző színű pirulák, gyógycsöppek.

Az aradmegyei közkórház szervezetének fejlődéséhez nemcsak állandóan növekedő jóhíre járul hozzá, amely elsősorban is kitünő orvosi karának tulajdonítható be, hanem az az anyagi áldozatkészség is, amellyel az intézmény iránt, jelentőségének és közegészségügyi fontosságának megfelelőleg *Dr. Lázár* Ágoston megyei prefektus viselkedik iránta. Bizonyosra vehető, hogy Aradmegyének és a városnak ez a nagymultu és mégis modern intézménye továbbra is megtartja lendületteljes fejlődésének figyelemreméltó iramát.

Két doktorátussal,

három diplomával, könyöradományokból
tengődik egy volt vezetőjárásbíró

(Arad.) A napokban beállított hozzám egy rokkant ember. Már aprópénzt keresgéltem, amikor a látogató bemutatkozott:

— Dr Kádár volt vezetőjárásbíró vagyok.

Önkéntelenül megdöbbsentem.

— Igen, Dr. Kádár vagyok. Dr. juris utriusque...

Mintha Frantisek Langer „Peripherie“ című drámájának züllött bírója elevenedett volna meg. Magas, szikár, hajlott hátú ember. Borostás az arca, szennyes az inge, kopott a ruhája. Vöröses, dagadt kezei remegtek. Vörös, puffadt arcáról leritt az alkohol mámorra. Szemei, a kifejezetlen, bamba szemei könnyeztek. Olyan volt, mint a pálinkás butikok akármelyik elesettje. Egy ember, akit elsodort az alkohol, aki nem tud többé kiszabadulni a pálinka mámorából, akit környékez a delirium trémens. Siettem megszabadulni tőle.

— Mit óhajt? — kérdeztem.

— Beteg vagyok. Egy kis támogatásért könyörgök.

— Mig állt a lábán. Csak úgy dől belőle az alkoholgőz. Néhány aprópénz arán sikerült tőle megszabadulnom.

Miután bizonytalan léptekkel kitántorgott a szobából, ablakot kellett nyitnom. Friss levegőre volt szükségem. Ki kellett szellőzteni a szobából a lebuajok penetráns szagát, amit ez az emberroncs magával hozott.

Dr. Kádár vezetőjárásbíró... Most már emlékszem erre a névre és lassanként leperreg előttem egy kisvárosi élettörténet, amelynek leghivatottabb krónikása néhai Krudy Gyula lett volna.

A háboru alatt új járásbíró került Magyar-Láposra. Dr. Kádár. Elegáns fiatalember, komoly hivatalnok. Előkelő család sarja. Az anyja bárónő. Nem csoda, hogy az erdélyi városkn hamarosan megszerette és dédelgette az új járásbíróét. Fel se tűnt, hogy az életerős fiatalember nem a front-ra került, hanem a láposi járásbírószághoz, ahol akkoriban bíróhiány miatt nagy volt a restancia. Az új bíró komoly

Városi kávéház

Leszállított árak. — Elsőrendű kiszolgálás. Elkülönített játékterem. — Szeparált bridgeszalón. — Esténként parkettánc. — Aradváros közönségének évtizedek óta megszokott találkozóhelye. Tulajdonos: HAGYÓ JÓZSEF

tudással és ambícióval feküdt neki a munkának és elintézte a felhalmozódott elintézetlen peres ügyeket.

Jött azután az összeomlás, a forradalom, az impérium-változás. Dr. Kádár járásbíró a helyén maradt. Le is tette az esküt és minthogy nem volt más rátermett ember kéznél, a román kormány őt nevezte ki vezetőjárásbíróvá, ami még jobban emelte a kisváros szemében a fiatal kettős doktor értékét és tekintélyét. Most már ugyancsak érdeklődni kezdtek iránta az uricsaládok, ahol férjhez adó lány várta a jövődöbelit. A vezetőjárásbíró azonban azzal lepte meg a lányos mamákat, hogy egy fiatal özvegyasszonyt vett el feleségül, akinek férje a láposi forradalmi uccai harcban esett el.

És most egyszerre megváltozott a komoly vezetőjárásbíró élete. Felesége révén jómódba jutott, gondtalan életet volt és ezt alaposan kihasználta. Az anyósa vendéglőjében étkezett, ahol korlátlan mennyiségben állt rendelkezésére mindenfajta ital, Az eddig komoly ember mulatni kezdett. Cigányok huzták éjszakákon keresztül a fülébe és bizony gyakran megtörtént, hogy egyenesen a vendéglői asztaltól ment reggel a hivatalába.

De más vonatkozásban is megváltozott dr. Kádár. A feleségét is elhanyagolta, gyakran lóháton ment el az egyik szomszédos faluba, ahol volt valakije és ezzel egész napon át dárídózott. Lassanként annyira rabja lett az itálnak, hogy a hivatalában is állandóan ivott és bizony nem egyszer botrányba fulladtak a pörös tárgyalások.

Ez a megváltozott életrend nem maradt hatás nélkül. A felesége elvált tőle és ennek tetejébe még számtalan feljelentést is tettek ellene felettes hatóságánál. Szigorú vizsgálat indult meg, amely megállapította, hogy dr. Kádár vezetőjárásbíró a bírói tekintéllyel össze nem egyeztethető életmódot folytat és ezért minden kártérítés és nyugdíjigény nélkül menesztették állásából.

Egy idejig még Láposon folytatta züllött életmódját, azután Désen tünt fel és könyörödományokból tengette magát. Ekkor már a lejtő legelőacsonyabb fokára süllyedt. Nem kellett neki egyéb, csak pálinka. És azóta Erdély városait járja és ezen az utján elvetődött Aradra is, ahol reszkető kézzel nyul néhány lej után, hogy kielégíthesse szenvedélyét. Ha innen is kikopott, majd odébb áll, míg végre valamely istállóban, vagy az utszéli árokban fejezi be elhibázott életét a kettős doktori diplomával rendelkező volt vezetőjárásbíró.

»SZERDERIT« R. T.

A R A D

Mindennemü **parafadugók**, fadugók, szobrászati és pincészeti cikkekben állandóan

N A G Y R A K T Á R

Bulevardul Carol 63. — (A Banca Naționalával szemben.)

Szemtől szembe

az élet királyával. akinek minden lépését figyelni Európa minden rendőrsége. — Évek óta főuri módon él, senkisé tudja miből és nincs elene semmi bizonyíték. — Az Erdélyi Élet bukaresti munkatársának bizalmas interjúja a hírhedt internacionális kalandorral

(Bukarest.) Dus, hullámos fekete haj övezi magas homlokát. Sasorra alatt a szabályos metszésű száj, a kissé előreugró, dacos akaratot eláruló áll, az apró fülek, a kemény

tekintetű szem, együttesen az arcvonások olyan harmóniájába ömlenek, amelyet csak a mozilátogatók várnak valami hollywoodi hősszerelmestől. A barkójában azonban már ősz hajszálak bujkálnak, szemalját szarkalábak mintázzák és a szája mellett néhány keserű vonás fut el. Keze arisztokratikusan fehér és ápoltságos és feltűnően hosszú

ujjai, amelyek gondosan manikürözöttek, elárulják, hogy a fizikai munka távolosik ettől a kéztől. Hangja dallamos, amellet határozott. Szava választékos, némi keserűség bujkál mögöttük, egy-egy mondatába belemar az önguny, de szófüzése kialakult, határozott egyéniségé. A megjelenés minden adottságával valóságos típusa annak a férfinak, akinek „sikerei” szoktak lenni.

Nemzetközi kalandor. Ugynevezett „nagyvonalu” bűncselekmények halmazata áll mögötte, néhány sorozat álnévvel, külföldi metropolisok „legelőkelőbb” szállóiban elköveztett tolvajlásokkal. Legszívesebben „szerelmi aláfestéssel” működött és a veszedelmes kor felé közeledő nők voltak az áldozatai, akik kifosztásuk után is csak egy-két esetben tetek feljelentést ellene. A nemzetközi jog terén elsőrangú rutinnal rendelkezve, lélektani megoldásokra törekedve, a legtöbbször egérutat nyert, ha ráesett a gyanu árnyéka.

A bűnügyi nyilvántartóban azonban veszedelmes emberként szerepel. A napokban a Bulevardul szálloda egy külföldi vendége bizalmas órák után arra riadt fel, hogy legértékesebb ékszerei hiányzanak. A följelentés után a szakma Bukarestben időző specialistája felé fordul a nyomozó detektívek gyanuja és beidézték. Kihallgatása során azonban kétségtelenné tette, hogy ezuttal nem ő volt az ellágyulások pillanatait kihasználó lovag és órákig tartó őrizet után elengedték.

Véletlenül hívták fel rá a figyelmemet és mellészegődtem az uccán. Berzenkedő, lerázó kísérletek után végül is

beleegyezett abba, hogy — ha személyi adatait titokban tartom — elbeszélgessek vele,

— A vallomásom nem is olyan romantikus, mint hinné — kezdte az öngyónást. A kalandok legérdekesebb részét, engedelmeivel, megtartom magamnak és *ha már kiérdemesült leszek, én magam írom meg azokat*. Ha érdeklí, annyit elmondhatok, hogy „*alulról jött ember*“ vagyok, ha külsőm mást is bizonyít. Természetesen szükmarku volt velem szemben az élet, amely különben is nem tulságosan bőkezűen bánik az örömök osztogatásával, *ha szegény emberről van szó*. Én már 18 éves koromban elszántam magam arra, hogy kiharcolom magamnak azt, amit a jussomnak érzek. Természetesen eleinte közelebbi ismeretségeket kötöttem a rendőrséggel, mert nagyobb arányban és *érdemes eredménnyel csak akkor lehet bűnözni, ha már van valamije az embernek!*

— Nem dicsekedhetem azzal, hogy őseim több nemzedéken keresztül előkeiő és kifogástalan nevelésben részesültek és a rátermettség szent jogaival eleresztettek engem is az életbe. *A gondallanságot nem örököltem* és így nem volt meg az a belépőjogosítványom sem, amely mesterségemhez elengedhetetlen. Rokonszenves megjelenés, modor, nyelvtudás, kulturáltság olyan kellékek, amelyek nélkül nem boldogulhattam volna. Ezeket a külső tulajdonságokat *kemény önképzés* útján kellett megszereznem, amihez alap-
tőke kellett. Jól fogott a fejem; de mégis életem legnehezebb napjai azok voltak, amikor egy-egy sikerült fogás után, hónapokig visszavonulva, ernyedetlen önkínzással tanultam.

— Elsősorban annak tudatára ébredtem, hogy *akinek némi vagyona van a háta mögött, az már kockáztathatja annak egy töredékét pénze szaporítása érdekében*. Az elindulás szüksége tette, hogy „zsebes“ lettem. Az életem legelső kisértő szenvedélye volt és legutolsó is marad: a pénz, amely elsősorban biztonságérzetet ad és ha e tekintetben nyugodt vagyok, módom van mindenkivel szemben előnyt adni. Ha elérem, hogy ezzel kapcsolatban valakinek a zsebe vagy az ékszeresdoboza könnyebb legyen, a detektívek pedig fanyar tapasztalatokban gazdagodjanak, akkor jóérzéseim vannak. A pénz emellett balsiker esetén is biztosítja a jó ügyvéd és a károsulttal szemben való utólagos lovagiasság lehetőségeit. Mindez együttvéve olyan mentőöv, amelybe való kapaszkodással sok hullámhegyen keresztül jutottam már.

— Kalandor vagyok, de független ember, ami a legnagyobb öröm a világon. Nézze csak Londonban a Cityben a főtörvényszék épületének homlokzatán ez a kőbevésett felírás áll: „*Védelmezd meg a nép szegény gyermekét és büntesd meg a bűnöst*“. Ha a mélyére nézünk ennek a mondatnak, sok mindenre rájöhethünk. Valóban a nép szegény gyermekét fenyegeti a legtöbb veszedelem. Uccán, munkahelyen, betegágyon ő a legkiszolgáltatottabb. És lássa,

nálunk is az a falka, amely pincékben és ócska bódékban nyomorog kétségbeesett tehetetlenségben, *elsősorban a szegényembereket támadja meg*. Azokat rabolják, fosztogatják. Leülnek mellé és kilopják tárcáját, meglesik, ha hazafelé tart, elveszik pénzét, leütik, hogy a kizártságát hónapokig alá vágják, betörnek hozzájuk. Ezek a *kistolvajok semmit sem tehetnek a gazdagok ellen*. Nem férnek hozzájuk. Külsőjük, mozdulatuk, beszédük, riadt izgalmuk már messziről elárulja őket a detektíveknek. Ahonnan volna mit elemelniök, ott cselédség, vészcsengő, telefon, magas kerítés állja útjukat. *A tolvaj tehát inkább a szegényebb ellen tör, mert azok tehetetlenek vele szemben.*

— Ha rossz idők járnak is, én mindig munka nélkül szerzem meg, amire szükségem van, mert ha „dolgozom“, az nem munka, hanem játékos kaland. Mindenesetre a magam részét, hogy a magam nyelvén fejezzem ki magamat, az érdektöbbletből visszaszerzem. Hét éve nem voltam gyanúsított, pedig elhíheti, hogy jól élek. Ez olyan igaz, hogy „megmernék rá inni egy pohár vizet“.

— Elnevezte magát és a befejező mondatból érezni lehet, hogy *ez a legtöbb, amit mondhat*. Legalább annyi, mintha a mohamedán megesküszik a Koránra. Aztán felkelt a likőrös pohár mellől, széles ivben meglendítette kalapját és lassu, nyugodt, biztonságos léptekkel belevegyült az esti korzó hullámzó forgatagába.

Ugy él, mint az élet „királya“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIPLOMA

nem elegendő az Építészka- marának, — érettségi bizonyít- ványt is követel a tagoktól

(Arad). A romániai építész mérnökök és építőmesterek régi fájó sebe volt, hogy hivatásuk gyakorlása közben nem részesülnek olyan törvényes védelemben, mint például az ügyvédek és orvosok. Nem volt meg az a törvényen alapuló szervük, amely megóvhatta volna őket a mindinkább elszaporodó kontárók konkurenciájától. Míg az ügyvédek védik az ügyvédi kamara a kuruzslók ellen, addig az építészek kényre-kedvre ki voltak szolgáltatva a kontárók tisztességtelen versenyének.

Egyes városokban, mint például Aradon is, szindikátusokba tömörültek az építészek és így igyekeztek védekezni. Minthogy a szindikátusok nem alkalmazhattak szankciókat, nem léven törvényen alapuló szervezet, nem is érték el a kívánt célt, amely egzisztenciájukat biztosítja. A helyzet lassanként aunyira elmérgesedett, hogy valóságos memoran-

dum-ostromot intéztek a kormány ellen, kérve, hogy rendezze törvényes alapon az építőipar működését, míg végre a kormány megalkotta az építész-kamaráról szóló törvényt és életbeléptette az építész-kamarát, amely most van megalakulóban.

A kormányt nemes szociális intenciók vezérelték, amikor hallgatva az érdekeltek egyre sürgetőbb kérésre, megalakította az építész-kamarát. Csahogy... Igen, csak hogy a kormány helyes szociális intencióit ezuttal is, mint majdnem mindig, kontrakarizozzák az alantas végrehajtó közegek, akik részint tulzó sovinizmusból, részint anyagi előnyök miatt tulateszik magukat a törvényes rendelkezéseken. Így történt ez az építész-kamarába való felvételeknél is.

A kamarai törvény rendelkező része azt mondja, hogy a szerzett jogokat respektálni kell, ami azt jelenti, hogy tagja lehet a Kamarának minden építész-mérnök és minden képesített építő-mester, aki mint ilyen eddig működött és aki ezt a helyi hatóságok bizonyítványával igazolni tudja. Azok, akik nem tagjai a kamarának, nemcsak hogy nem vehetnek részt a középítkezésekben, de még magánépítkezést sem vállalhatnak. Ez a rendelkező rész egyenesen a kontárok ellen irányul és ezen nyugszik a kamara lényegének súlypontja.

Eltelkintve attól, hogy a kamarába való felvétel súlyos anyagi megterhelést jelent (5000 lej felvételi díjat kell fizetni) éppen a felvételek körül történik a legsúlyosabb sérelem, amely még a szerzett jogokat sem respektálja. Hogy csak egy példát említsünk, egy építész-mérnök felvételét kérte a kamarába és felvételi kérelméhez csatolta a mérnöki diplomáját. Nemsokára azt az értesítést kapta Bukarestből, hogy felvételi kérelmét el kellett utasítani, mert nem felelt meg az előirt követelményeknek. Miután kisebbségi mérnökről volt szó, lenn Bukarestben nem respektálták az egyetemi diplomát és ennél fontosabbnak tartották a középiskolai érettségi bizonyítványt. Ha ez nem lenne a szomorú valóság, akkor nevetni lehetne rajta, de sajnos — ez az eset megtörtént és élénken jellemzi azt a szellemet, amely a kamarába való felvételnél éppen a kisebbségi érdekekkel szemben megnyilvánul.

A kisebbségi mérnökök és építő-mesterek felvételét szisztematikusan megnehezítik. Minthogy azonban minden okleveles építész-mérnöknek és képesített építő-mesternek egzisztenciális érdeke, hogy tagja legyen a kamarának, kénytelenek illegitim eszközökhöz is folyamodni, hogy oda bejussanak. A bukaresti kijárók máris környékezik az érdekelteket és nagyszerű összeköttetéseikre való hivatkozással, 30—40 ezer lejt is elkérnek azzal, hogy simán elintézik a kamarai felvételt. A kijárás, az illegitim üzlet tehát itt is burjánzik és diszkreditálja azt az intézményt, amelyet a kormány szociális elgondolásból hívott életre. Nem hisszük, hogy ez lett volna az intenció, amikor a parlament megszavazta az építész-kamara létesítéséről szóló törvényt.

Köves Jenő

nyilatkozik édesanyja tragikus haláláról, a falusi pletykáról és néhány megjegyzése Hitlerről

(Arad) Köves Jenőről többször irtak a lapok. Aradon és Gyorokon — szűkebb hazájában — mindenki ismeri. Horogkeresztel, kutyakorbáccsal és monoklival jár. Ártalmatlan, nagy rajongója Hitlernek. Németországban ma több millió ilyen rajongó akad. Ezeket komolyan veszik. Köves Jenőt nem, Péter és Pál napján ujságplakátok hirdették, hogy *Köves Jenő megfojtotta az édesanyját*. Későbbben kiderült, hogy az egészből egy szó sem igaz. A napokban azután maga Köves Jenő is cáfolt.

Igújban rohant végig az aradi korzón. Nem viselt már horogkeresztet, csak a kutyakorbács volt kezében.

Megkérdeztük Kövest, hogyan terjedhetett el ilyen borzalmas hír felőle. Elmesélte. Ime:

— A kisemberek általában szeretnek a mások nyomoruságán szórakozni. *Gyorokon sok az ellenségem*. Nem tudom magam megértetni a primitív néppel. Köztem és Hitler között csupán ennyi a különbség. Lehet, hogy bennem van a hiba.

— Szegény édesanyám halála előtt egy félórával a vincellérnével veszekedtem. Ünneppanapon akart cseresznyét szedni a kertben. Pénzre volt szüksége. Nem engedtem meg. Hitler is tiszteletben tartja az ünnepeket. A vincellérné nem. Beállt ünneprontónak, hogy néhány garast keressen.

— Hát veszekedtünk!... Azuccán többen hallgatták. Félóra multán édesanyám rosszul lett. Én magam rohantam az orvosért, de már késő volt. Egymásután szaladt ki házunkból a két hír: „*a domnu Köves veszekedett az édesanyjával*” és „*A domnu Köves édesanyja meghalt*”. Nálunk falun egy félóra nem idő. A két hirt tehát összefűzte a falu szája. A csendőrség már így hallotta az esetet: „*A domnu Köves veszekedett az édesanyjával és megfojtotta. Meg is halt szegény!*” Az unatkozó gyorokiak szórakoztak és betelefonálták a hirt Aradra.

— Így lett belőlem anyagyilkos! Ez a falu szájának a hatalma az én hatalmammal szemben. Az én hatalmam a kutyakorbács, az ő hatalmuk a pletyka. nem tudok föléjük kerekedni. Pedig kutyakorbáccsal is lehet. Csak sok kutyakorbács kell hozzá. Ezek után pedig tessék elképzelni, hogy engem bolondnak hiresztelnek. Nem baj! Hitlerről is ezt hiresztelik. Szintén a lapokban olvastam.

JÉGELŐFIZETÉS és rendelés a legelőnyösebb

REUSZ jéggyárban

A R A D, Bulevardul Regele Ferdinand 33. TELEFON 141.

Uj típus :

az udvari lakók. — Kilakoltatottak tömegszállása isten szabad ege alatt

(Arad) Lassanként egészen megszokott kép lett: az ágy, a szekrény az udvaron, a kapu alatt.

— Kilakoltatták — mondják az emberek és fásultan haladnak el mellettünk. A hatóságoknál szinte unottan mondják: sajnáljuk, nem segíthetünk. Csak néha van változatosság ebben a válaszban, olyankor, amikor azt is hozzá teszik:

— Mit? Magának csak három gyermeke van? Hát, hogy segíthetnénk magán, amikor vannak olyanok, akiknek hat gyerekük van!

Nagyobb emóciót már csak az kelt, ha az uccára költözik egy-egy ötletesebb kilakoltatott. De ilyen kevés van. A legtöbb örül, hogy él és meghúzódhatik a kapu alatt vagy az udvaron. Tűr és szenved, ázik és pusztul és el van szánva arra, hogy ott marad, amíg lakást nem kap, vagy amíg az eget el nem bontják feje fölül. Körülbelül azonos eséllyel várhat mind a kettőre.

Hovatovább számolni kell állandó tipusként: az udvari lakóval. Nem azokkal, akik udvari lakásokban, hanem akik az udvaron laktak, ugyanakkor, amikor a lakások nagy része üresen áll.

— Inkább maradjon üresen! — mondja a háziur.

Vannak helyek, mégpedig a külvárosban, ahol munkás-ember vagy özvegyasszony már nem is kap lakást.

— Csak fix embernek adunk lakást — mondja a háziur vagy annak megbizottja. Csak államinak, — mondjuk rendőrnek, vasutasnak, vagy más olyannak, akinek nyugdíja van. Hja, biztosítani akarjuk magunkat. és az udvarra is szükség van — teszik hozzá jelentőségteljesen.

Bizony, már láttunk olyan udvart, amelyet teljesen megtöltöttek a kilakoltatottak.

Egy külvárosi házban négy család lakik az udvaron napok óta. pusztulnak ők maguk is.

— Aki nem érzi a nyomoruságot, az nem tudja, hogy mi az — mondja az egyik asszony — én sem tudtam még ezelőtt egy évvel.

Ezelőtt egy évvel! Hogy elrévedezik azon az időn, amikor még földél alatt volt. És hogy egy év múlva mi lesz? Arra nem is gondol, hiszen azt sem tudja, hogy mi lesz vele holnap, vagy az éjszaka.

Reszket az ajkuk, a gyerekek sirnak, agyerekek kiabálnak:

— Anya, éhes vagyok?

A négy anya az udvaron szótlanul tördeli a kezét és szemükben sötét mélységek nyílnak.

Aki belenézett ezekbe a mélységekbe, az nem alhatik nyugodtan se a városban, se az országban...

Enni vagy nem enni!

Egy lejtőre csuszott uri fiu vádbeszédje
a társadalom ellen

(Arad.) Ez a fiu a jövő héten lesz 19 éves. Középiskolát végzett és még nincs 24 órája, otthon kiderítették róla, hogy kiszemelt tagja egy háromtagu tolvajbandának. Egyelőre per-sze nem történt semmi, de beszéltek róla egy-más között, sőt szerződést is kötöttek. Már készültek beszerezni a szükséges kellékeket, már talán arról is beszéltek, hogy kell fekete álarc, sperhakni, egy csomó álkulcs, villany zseblámpa, zsebkés. A mindenkori zsákmányt bizonyára szétharmadolták volna. Az egyik fiu apja véletlenül megtalálta a szerződés má-solatát, amit azonnal közölt a másik két fiu szüleivel. Most itt ülünk az értelmi szerzővel, a főhőssel, a levitézlett vezér-rel szemben, diákszobájában és beszélgettünk vele. Szüleit kiküldte azzal, hogy ha bent maradnak, nem szól egy szót sem.

Az előszobában anyja reszkető hangon mondja nekünk: „Az apja meg akarta verni. Azt kiáltotta, hogy ha hozzá nyulnak, kiugrik az ablakon... Szegényke! Azóta, hogy minden kiderült, egy tisztességes falatot sem tud legyúrni a torkán“.

Az apa is hozzám lép és a fülembé sugja: „Megvárom a ház előtt. Kérem, mondjon el mindent. Nem értem ezt a Lalit. Azt akarom, hogy megtaláljam a nyitját“.

Szeplős, vékony száju, magas fiu, olyan hevületben beszél, mint valami megszállott. Pátosszal dobálja a mondatokat, mintha a tárgyalóterem fülledtségében védekezni válna valami ellen. Látszik rajta, hogy a vilégtájdalmas periódusát düh és elkeseredettség váltotta fel. Jól érett volt, de olyan intelligens, hogy többre kell becsülni.

— Apró eset! — mondja. — Nem érdemes vele foglalkozni. Egy intellektuális lélek elzárkózottságával élni és nyomorogni, ugy mint az apám és mint a barátaim szülei, nyügg lenni anyám nyakán és a koszt pénzéből kiguberálni tiz-husz leit, — nem, ezt nem akartam! Én birokra akartam kelni az étellel az örök máért mert talán nincs is holnap. Nem vagyok koldus. Szárazkenyérért nem kunyerálok. Meg-látésövezhető pálya, sok koplalással, kikémlhelhető céltalan-ság! Mi legyenek? Menjek egyetemre? Minek? A bátyám hét évvel idősebb nálam. diplomás és a legtöbb, amit elért Bukarestben, éhbérért dolgozik. Most szeretem és megnősülne, ha volna mire. Legutóbb itthon volt látogatásban. Ugy járkált körülöttünk, mint a gutaütött. Egyszer csak öngyilkos lesz...

— Elragadó típus a becsületes ember, de most becs-telen idők járnak. „Jó fiu“ legyenek, hogy egész életében kihasználjanak? Nem! Folyton azt hallom: „Hja, ha én ilyen

fiatal lennék“, meg hogy előttem a világ“. Élet? Mi van mögötte? Én még semmit sem izlelhettem belőle. Tisztalevegőjű, nagy és szabad mezők, a lehetőségek vonzanak...

Ami ellenkezik a törvénnyel, szóval büntett, csak a nyájemberek előtt vakmerőség, én védekezésnek látom. Nem az a fontos, hogy mit akartam. Biztos, hogy meggondolatlan számárság volt. De azt lássák meg, hogy mit nem akartam... A la bonheur, azoknak, akik mindent úgy okolnak meg, hogy chance mauvaise... (balszerencse). Nem! Ők szerencsétlenek és nem lesz belőlük semmi. Látja a kockázat már lépcsőfok. A belenyugvás, a zugolyban való meghuzódás, a várakozás arra, ami nem jön, ez az öngyilkosság egyik neme.

— Nézze a naplómát! (Elémteszi a szürke, pepitakockás füzetet, amelyben néhány részt vörös ceruzával aláhuzott. Az egyik passzus így szól:) „A legnagyobb képességek is csak akkor érnek valamit, ha szolgálatot tesznek nekünk Ön-maguk jelenvalóságában értéktelenek és szépségükben haszontalanok. A büntelenséget a mai világban csak a büntelenség jelzi. Nos, a vagyoni büntelenséget és ezzel büntelenséget biztosít.“

— Szürke agysejtem tele van módszerekkel, szabályokkal és korlátokkal. Mindezek még gátlásként dolgoznak bennem, de felakarok szabadulni. Nem lesz belőlem „rendes“ ember? Lehet. Ha másként nem lesz, sergent „altiszt“ leszek az idegenlégióban. Akkor legalább köphetek mindenkire.

Apja már a lépcsőházban vár. Amikor elmondtam a beszélgetést, kétségbeesett mozdulatot tett és csak annyit mondott: — A mai kor gyermeke. — Aztán egy összetört ember levertségével és mély sóhajtással indult vissza a lakásba.

Mi van a füzőben

menyecske? — A javasasszonyok kiszorítják a falvagról az orvosokat

(*Temesvár*). A szakértők szerint egy füzőben rendes körülmények között gumi, szövet és selyem, meg egyéb anyagok vannak. Egy munkásnő szerint azonban azokba a füzőkbe, amelyeket egy ismerősfüző szalonban készítettek, néha egyéb anyag is kerül. Valuta: dollár, svájci frank stb. került az ő állítása szerint a füzőkbe, amit közismert temesvári sibernék vittek oda és a szalonban szakszerűen bevarrták a valutákat a füzőjükbe. Ez az ügy a törvényszék egyik tanácsa elé került, még pedig azért, mert a feljelentőt elbocsájtották a füzőszalonból, ami után levelet írt a műhely tulajdonosának és abban azt írta, hogyha nem fizeti meg neki még hátralevő járandóságát, akkor feljelentést tesz amiatt, hogy milyen

fűzőket készítettek a szalonban. A volt munkáltató a munkásnő járandóságát nem küldte el, ellenben a levelet elküldte a rendőrségre. Így került a fiatal leány zsarolás vádjával a bírák elé. Azzal védekezett, hogy levelében igazat írt. Nem akart zsarolni, csak a neki még járó pénzt akarta megkapni, ami pedig a valutákat illeti, tudomása szerint valóban megtörtént, hogy fűzőkbe bevarrtak külföldi bankókat. Ugyan nem volt ilyen esetnek szemtanuja és a tulajdonos felesége is több ízben mondotta, hogy megint valutával bélelnek egy fűzőt. A törvényszék a leányt kisebb pénzbüntetésre ítélte és a jelekből ítélve elrendeli az iratoknak az ügyészségre való átküldését, hogy a nyomozás állapítsa meg, valóban készítettek-e a fűzőműhelyben olyan fűzőket, amelyeket valutával béleltek ki.

* * *

Az Erdélyi Élet többször megírta, hogy javasasszonyok végzik a kezelést ma is a falvakban. Sőt sok helyen ők a közegészség irányítói. A falvak vályogkunyói és a sáros, poros uccák fölött még ott borong a füledt babonák árnyéka, amely alatt a népmesékből ismert boszorkányok módjára kotyvasztják „orvosságukat“ a „vasoriu bábak“, vagyis a cigányasszonyok és egyéb jellegzetes és titokzatos figurái a falvaknak. Kevés az orvos a falvakban, de ha vanis, jó tanácsért és gyógyításra ma is inkább mennek a javasasszonyhoz, aki a legjobb esetben ártalmatlan kotyvalékot sóz rájuk, de gyakran gyógyítás helyett még betegbe teszi a szerencsétlen embereket, sőt el is pusztítja őket. A lapokban nap-nap után olvashatunk eseteket, hogy kuruzslók, javasasszonyok a bíróságok elé kerülnek csalások, egészségrontások miatt. Pedig elenyésző csekély azoknak a száma, akik a törvény elé kerülnek, mert nagyrészüik titokban és soha fel nem deríthetően végzi az emberrontást. Ilyen eset történt legutóbb Orczyfván, ahol egy tanyai földművesasszonyt azért vettek őrizetben, mert férjét egy esztendőn át méreggel etette. Az asszony a csendőrségen nem tagadta hogy férjének mindennap beadott egy kanállal abból az „orvoságból“, amelyet az egyik javasasszonytól kapott azért, hogy férje leszokjék a borivásról. Megvizsgálták az anyagot és megállapították róla, hogy az borkósav, amelynek állandó használata teljesen tönkreteszi a szervezetet, mint ahogy a szerencsétlen ember is a kúra következtetésében egy esztendő alatt halálos beteggé sorvadt. Az asszony kétségbeesetten hangoztatta, hogy nem akarta férjét megölni, csak éppen a tulsokboéivástól akarta leszoktatni. Az eset stilusosan jelképezi azt az átkos öldöklő, sorvasztó atmoszférát, amelyet az alkohol és a tudlanság okoz.

Orvosi kozmetikai intézet Arad, Str. Románului 14.
Szőrtelenítés, szemölcse-
távolítás, arcápolás, olesó bérletben is. Esti kikészítés. Külön tisztviselő árak

Premier-plan

A verebek konkurensze. — Vaktában elcsattant polon a korzón

(Arad). A modern genrefényképészet, amíg nem jutott el a detail-részletek csendéletének megörökítési kísérletéig, genre pillanat felvételeket fotografált. A kis baba fojtogatja a nyivákoló házimacsskát. Vagy: Itatás a kútnál. Vagy: Végre egyedül! És látható, amint két szerelmes egymásbafonódva csókolodzik a folyó selymes habjai fölött tovauszó csónakon, amely éppen egy nyári-mozi nézőközönsége előtt sodródik tova...

Az életnek is vannak ilyen pillanattfelvételei. Ime, alább átnyújtunk egy néhányat, kezdő darabjai a kifogyhatatlan kollekciónak.

Idő: 1933. Szín: Arad.

* * *

A Kulturpalota körül elterülő parkra kivételesen süt a nap. Egy kopottbundás kuvasz idemenekült a vadászgató városi pecérek elől és jólesően, de azért még mindig gyanakvón sütteti a hátát a nappal. A fák zöldelnek. A Marosafolyó is csak a búsztól, akár nem, július van, dacára a dacárandóknak.

A kép balperemén, hátul a háttérben egy nőrsz szórakozik egy másik, nyilvánvaló különemű lénnel. Mellettük egy gyerekkocsi. A hozzávaló gyerek a kép előterének jobb-szélén egy négy-ötcsztendős kisleányka csipegeti az uzsonnára magávalhozott kenyeret.

Derék egy karaj kenyér. Láthatólag a kislány nem is bír vele..

De nini...! Amott egy verébpár berzenkedik. A kislány felfigyel és ügyetlenül, bátortalanul, inkább próbálkozva csak, mintsem a siker reményében, hívogatni kezdi őket.

— Pipipipipipipi... .

A verebek persze rá se hederitenek. Egzisztenciális gon-

Mindenemű könyvkötészeti

munkát vállalok a leg-
olcsóbb árbaa, izléses,
díszes és praktikus kivitelben.

A. MIHALOVICIU

Arad, Kultur-palota.

dok foglalkoztatják őket. Egy-egy morzsát, magocskát, miegyebet keresgélnek.

A kislány ekkor, — láthatólag rájön az örök női hadicselre. A balkezeében tartott kenyér-karajból leszakít egy jókora falatot és a madarak felé dobja őket. A nagy darab kenyér kis porfelhőt verve puffan a madarak közé, amelyek riadtan csipogva röppennek fel. A kislány megijed és kitörő zokogással szalad visszafelé, ahol a nőrsz áll, lásd m. f.

És ekkor:

A kép jobbsarkában megjelenik egy kopott, fekete folt. Olyan ötvenes nyugdíjasfajta, valamikor jobb napokat látott, de azóta már vagy tizenöt év is eltelhetett...

Jön... S a nagydarab kenyér ott fekszik, ott fehérlik a porban!

Most... most meglátta! Kenyér! Fehér kenyér...!

Körülnéz, aztán lehajol. Egy szikadt, szikár, reszketeg lecsap éhesen a madaraknak dobott fehér-kenyérre. Egy perc még és aztán a poros, gízgazos vajaskenyér eltűnik a kopott öreg szájában. Egy pillanatra mintha még mosolyogna is. Kenyér...! Ki tudja, mióta nem érezte inyetlen szájában?

A sütkérező kuvasz látja csak a jelenetet. Amelyik lusta volt odáig bandukolni a hullott kenyérdarabért. Az ember lehajolt érette és megette. Ez a különbség. És ma már senki sem hinné, aki nem ismeri, hogy ennek az embernek az apja dús gazdag aradi nagyiparos volt, akinek a házaiból uccákra tellett egykoron. De hová lett a tavalyi hó...?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Más.

A korzó forgatagában tapogatózik előre egy szikár, barnabőrű ember.

A kezében bot. Ez pótolja a szeméből hiányzó fényt. Amint lép egyet-egyét előre, a bot vége is automatikusan tapogatózik.

Vak szegény. És koldus.

Mögötte egy nő megy. Látszik, hogy hozzá tartozik. Valószínűleg amolyan nő-csavargó, világtól, tűzhelytől elavult teremtes, aki most ráakadt erre a vak emberre és örül, hogy van kiről gondoskodják, ha már róla nem gondoskodik senki... Vannak ilyen nők, akik csak azért élnek még, hogy gondoskodhassanak valakiről. Ha egy olyanvalaki nem volna, tán a vízbe ölnék magukat.

Nos, mennek elől a vak koldus, utána két lépésre a nő. És beszélgetnek is. Az ucca néptelen már, mellékuccába fordulnak s a vak hallja, hogy az ucca üres.

— Te csak ne mond nekem, mert biztosan hazudsz megint! — mondja és megáll, hogy a nő beérhesse. De amaz csak erősíti a maga igazát. A vak hallgat.

Láttak már vak embert valamire figyelmesen hallgatni. Valahogy felfelé fordítják az arcukat: a fülükkel hallanak, de egyuttal néznek is. Nézik a visszafojtott hangot az általuk

nem látott ajkak között, nézik a halk lihegést, aminek nincs áruló pirja, de hallani, a vak füle hallja, hallja — és gyül benne a forrongó méreg: ez e bestia újra csal, azt hiszi, nem látom...

— Szóval: tagadod...?

A nő most már hetykébb: úgy érzi, nyert ügye van:

— Én csak kinlódok s ez a piszok...

De már nem tudta befejezni a mondatot. A vak arca megrándul, hirtelen fordul egyet és csak úgy kapásból, vaktában, ahogy mondani szokás, — leken a nőnek egyet. Egy jólsikerült pofon csattan a nő arcán, falnaktántorodik tőle. Percekig kapkod levegő után s közben riadtan, gyanakvó szemekkel mered a vakra. Uristen mi volt ez...?! Hiszen ez lát...!! Lát...?

A férfi közben hidegvérrel már tovább is indult. A botja vége ütemesen tapogatja az aszfaltot s ő figyelve megy tovább. A nő még szípig egyet-kettőt, megigazítja a frizuráját, azután utána indul.

A vita be van fejezve, csattanóval. Vaktában csattant ugyan, de jó volt, hapi enddel.

Lemaradtak

az intellektuellek a zsidó hitközség tisztujtó választásánál

(Arad) Az aradi zsidó hitközség csekély érdeklődés mellett tartotta meg a közelmúltban tisztujtó közgyűlését. Mint már ilyenkor szokásos, a tisztujtást izgalmas előkészületek előzték meg, mert néha jó — ha kicsiben is, — politikásdit játszani, ha egyébként az embereket munkájuk szokott napirendje foglalja el.

A tisztujtó közgyűlés munkájának eredménye csakhamar meg is született és kétség sem férhet hozzá, hogy a választás eredményeképpen valóban jóindulatu, ügybuzgó emberek kerültek be a hitközség vezetőpozícióiba. De végigszemlélve a beérkezettek névlistáját, a figyelmes gondolkodó elé szinte észrevétlenül egy nagy kérdőjel vetődik:

vajon mi lehet az oka, hogy ebből az érdeemes, izgívérig zsidó testületből kimaradtak az aradi zsidó intellektuellek...?

Alig van közöttünk intellektuell foglalkozásu ember: mindmind a próza napiharctereinek harcosai ki ki kisebb-nagyobb vezéri pálcával. Ugy látszik, hogy ma már az egyházi, a vallási egyesületeket is megszállta korunk racionalizáló szelleme és — alkalmazkodván az időhöz, — a reális élet kalkulátorai és üzletemberei kellene az eszmei irányítás vezéri székeibe is. Reméljük, hogy az aradi zsidó hitközség elkövetkezendő aktivitása be fogja igazolni, hogy nemcsak az intellektuellek sajátja az áldozatkészség és az önmegtágadás, de a praktikus felkészültségű emberekben is bent lobog.

A Magyar Párton

**belül nincs élet, ha van is élet,
az nem élet**

(Arad.) A Marosvásárhelyen lezajlott magyarpárti nagygyűlés pár napra a közérdeklődést újra a Magyar Párt ügyeire és uraira, ezzel kapcsolatosan pedig az erdélyi magyar ifjúság létkérdéseire terelte.

A marosvásárhelyi nagygyűlésen ugyanis maga az ifjúság is jelentkezett, nemcsak a problémája és éppen az aradi delegátusok sorából emelkedett ki Gellér delegátus,

aki korban még a harmincasok évfolyamát se érte el ugyan, de talpraesett felszólalásával és mondatainak tartalmasságával lepte meg az érdemekben megöszült, bizony kritikus korban lévő delegátusok nagy többségét.

Azok, akik a marosvásárhelyi nagygyűléstől konkrét célkitűzéseket és aktív program meghirdetését várták, bizonyára csalódtak. Ilyenek azonban ma már egyre kevesebben vannak Erdély árva magyarjai között. Itt újra csak a régi programot kaptuk: a sérelmek felsorolását, amit a legutóbbi nagygyűlés óta érték a magyar pártot, hallottunk pár bátortalan felszólalást a tennivalókról is, de szerencsére nem keltettek felhívást, mert újabb helyzetjelentések következtek utána, mielőtt még gondolkodni lehetett volna a gyér javaslatok felett: jelentések, amelyek kötetnyi terjedelemben számolták be a Párt elmúlt évi szakosztályi aktivitásáról...

A magyar ifjúság sorsáról senki sem beszélt.

A marosvásárhelyi nagygyűlés tapasztalatairól jut eszünkbe annak az egyszerű román embernek históriája, akit nem áldott meg utóddal a sors. Elhatározta, hogy ami csekélyke vagyona van, azt a falusi gazdatársadalom fel-növekvő új generációjának lelki gyarapítására fogja fordítani. Talán el sem hiszik sokan nekünk, hogy így történt, de hát megtörtént:

az egyszerű falusi gazda olcsó és népszerűen tudományos hönveket hozatott Bukarestből és a

SIMAY

uszoda és napfürdő

megnyilt

Nők és férfiak minden-
nap d. u. 6—8-ig.

Uszás tanítás felnőttek
és gyermekeknek.

Leszállított árak!

környékbeli falvak, no meg a saját falujának gazdaköreit egy ügyes kis könyttárral ajándékozta meg,

„hogy legyen okosabb a fiatalság, mint amilyenek mi voltunk...”

Az egyszerű aradmegyei parasztgazda példáját, elég baj, hogy nem ismerik eléggé. Vannak még önzetlenebb lelkek, akik áldozni tudnak az utánuk következő nemzedék lelki-
testi gyarapodásáért. De hol hallottunk hasonló történetet a magyar párt valamelyik nagyjövendű uráról...?

Az ifjuság, az erdélyi magyar ifjuság maga jelentkezett a többi problémák hallgatag falanxába a marosvásárhelyi magyarpárti nagygyűlésen, de az urak el voltak foglalva Hallgatták a jelentések, hogy ők milyen aktívak voltak a különböző szakosztályokban. S az erdélyi magyar sors nagy tragédiáját, a felnövekvő fiatal generációk néma elnyomatását nem volt hajlandó észrevenni senki.

Uj helyiségbe költözik az Erdélyi Bank aradi fiókja

(Arad.) Arad bank-életének a közeljövőben újabb eseménye lesz, amennyiben az Erdélyi Bank és Takarékpénztár Rt. aradi fiókindezete, melyet Moskovitz József igazgató nagy körültekintéssel és agilitással vezet, az ősz első felében fővárosi jelenlegi helyét és az intézet fejlődő kereteinek megfelelőleg egy sokkal megfelelőbb és alkalmasabb helyiségbe költözik. Az Erdélyi Bank és Takarékpénztár Rt. fiókindezete Aradon a Hermann-palota első emeletén nyert elhelyezést még abban az időben, amikor Hargittay Bertalan vezérigazgató Aradra hozta a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank romániai fiókját. Az Erdélyi Bank hatalmasan fejlődő fiókja most szükségessé tette, hogy beköltözzék az egykori Marmarosch Blank & Co. aradi fiókhelyiségébe, saját épületébe, a Központi Szálló hatalmas földéri palotájába.

Az aradi igazgatóság teljesen átalakíttatja a hatalmas helyiséget. Így legelsősorban is az épület földszinti frontja teljesen új portálét nyer, amelynek monumentális arányait egy ismert aradi építész, Rácz Emil tervezi és építi. Ugyanilyen átalakításon megy keresztül az üzlethelyiség belső része is, hogy így akaratlanul is kifejezővé váljék annak a nagyvonalú tevékenységnek, amelyet Erdély és a Bánság, még realisabb viszonylatokban egész Románia pénzügyi közéletében az Erdélyi Bank és Takarékpénztár Rt. pompás organizációja Hargittay Bertalan vezérigazgató, az aradi származású pénzkapacitás hivatott vezérlete alatt betölt. Bizonyos, hogy az aradi fiókindezete új exterieurje újabb hű kifejezője lesz a pénzintézet megszakitatlan és szolid fejlődésének.

Az ügyvéd

nem hajlandó megbocsátani

(Kolozsvár) Huszesztendős fiu állott sikkasztással vádoltan a bíró előtt. Az illető R. József egy kolozsvári ügyvéd alkalmazásában állott. Egy alkalommal a gazdája nagyobb összeget adott át neki azzal, hogy fizesse be a bankba, a fiatalember azonban a pénzzel eltűnt.

A bíró előtt azzal védekezett, hogy hosszabb időn át állott az ügyvéd alkalmazásában, aki azonban minden ok nélkül felmondott neki. Emiatt rendkívül el volt keseredve. Az ügyvéd elmondotta, hogy alkalmazottja két esztendőn keresztül valóban kifogástalanul végezte munkáját és több alkalommal nagyobb

összegeket bízott rá, amelyekkel pontosan elszámolt. Kiballagatták a fiu nagybátyját, aki elmondotta, hogy a fiu feldultan állított be hozzá egy napon, letette a pénzt az asztalra és kijelentette, hogy öngyilkos lesz. Ezután előkapta revolverét és magára lőtt, az utolsó pillanatban azonban kiütötte a Józsi gyerek kezéből a revolvert és így a golyó a falba fúródott.

Tanuképpen kihallgattak egy ismert ügyvédet, aki elmondotta, hogy egy napon beállított hozzá R. József és azt mondotta neki: „Nézze, ügyvéd ur, sikkasztottam, itt van nálam a pénz hiánytalanul. öngyilkos akarok lenni. Ugy értesültem, hogy a pénz fele nem a gazdámé, hanem az irodakisasszonyáé, ezt tessék neki visszaadni, a másik felét azonban kár volna visszajuttatni. Tudom, hogy ügyvéd ur sokat foglalkozik szegényemberek ügyesbajos dolgaival, arra kérem, ezt az összeget ossza szét azok között, segítsen vele a szegény hajléktalan emkereken.“ Ő természetesen elutasította a fiatalembernek ezt az ajánlatát és rábeszélte, hogy vigye vissza a pénzt és jelentkezék önként.

A tényállás tisztázása után a védő kérte a feljelentő ügyvédet, hogy vonja vissza feljelentését, hiszen a pénze teljes egészében megtérült, kár volna tehát egy beteges, exaltált fiatalember jövőjét tönkretenni. A bíró is kijelentette, hogy helyén való volna a panasz visszavonása, az ügyvéd azonban nem volt hajlandó megbocsátani. A védő ezután több tanuvallomásra való hivatkozással kérte a fiatalember elmeállapotának megvizsgálását, amit a törvényszék el is rendelt. Azután a tárgyalást elnapolták.

M U Z S A Y N Á L

színházzal szemben. **Nyári öltönyök és kabátok.**
Trench-coat. Nem gyári áru! Minden drb. saját készítmény.
Mielőtt bárhol vásárol, keressen fel, Merkur bevásárlási könyvre 6 havi hitel.

MŰVÉSZI ESEMÉNYEK

A HANGOSFILM VILÁGÁBAN

A szőke válóok (Sein Scheidungs-grund)

Roland Liane (Lien Deyers) zeneakadémiai növendék 18. születésnapját ünnepeli manzard-szobájában. Összes barátai és barátnői jelen vannak, hangosan lelkesednek és

miután egyik sem hagyja a másikat beszélni, mindnyájan egyszerre beszélnek. Liane nagyon kedves hozzájuk és tekintélyét növeli, hogy a napokban megkapja kisdéd örökségét is, amit ed-

díg — árvalány lévén — gyámja kezelt. A mulatság mind hangosabb lesz. Egy emelettel lejjebb azonban új bérlő költözött a házba és cseppet sincsen elragadtatva. Sperling agglegény is az irodában éppen tanuja volt, hogy főnöke és felesége egy semmiségen összevesztek. Az izgalmas jelenet egészen kihozta az agglegényt sodrából és most még a lárma is bosszantja. Hiába kopogtat a menyezeten, mert az ünnepelt lány éppen slábert komponál barátai segítségével:

Két szép kék szem, meg egy tango...

Sperling főnöke, Lüders válni akar. Barátját bizza meg, hogy keressen válóokot. A barát, aki ügyvéd is, másnap a törvényszéken egy bájos, de szomorú lánykával találkozik. Liane az, aki most tudta meg az árvaszéknél, hogy örökségét gyámja elspekulálta. Az ügyvéd 500 márkát ajánl neki, ha elvállalja a „válóok“ szerepét. Nincs más dolga, csak megjelenni a törvényszék előtt és megtagadni a vallomást.

Igy indul meg a vígjáték, mely azután szédületes bohózzattá bonyolódik. A törvényszék elválasztja a Lüders házaspárt. Az asszony azonban találkozik Lianeval a folyóson és a lány elcsevegi, hogy ő volt a válóok. Az elvált férj nem

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében, — csak fényképes igazolvány-nyal rendelkező kiadóhivatali megbizottaink vannak feljogosítva.

tudja ezt és az uccán ismerkedik meg a bájos lánykával, aki bizalommal meséli neki, hogy beküldte tangóját egy pályázatra és ezer márkát szeretne nyerni vele...

A pénzt, mint díjat megkapja. De félóra múlva visszatartott pályaművét is. Lüders el akarja venni feleségül, de az elvált asszony közbelép, mert a német törvények szerint a „válóok“-ként szereplő hölgyet nem szabad elvenni...

A többi fordulatok gyors egymásutánja, amelyeket Alfréd Zeisler rendezői keze meglepetésszerűen perget és old meg. Lien Deyers jobban kifejlődik és mind öntudatosabb színésznővé lesz. Partnere Johannes Riemann a legjobb bonvivánok egyike, akinek humorérzéke is van. Pedig nem is volna szüksége rá, mert Paul Hörbigernek és Julius Falkensteinek is jó szerep jutott. A hangulatos zenét Otto Stransky szerezte a kiváló szövegkönyvhöz.

A Metro győzelem-sorozatának örökké emlékezetes állomása ez a világfim!

ECU Cluj / Central University Library Cluj

Claudet Madelene Büne (Fiacskám)

Mindenkinek van édesanyja, kinek jóságos
szent képét lelke mélyén hordja és kinek
emlékét mély hó dolattal őrzi. És
ebben a filmben egy anyáról van
szó. — Egy azon isteni lelkek kö-
zül, akik minde nüket feláldoz-
zák: fiatalságu kat, szerelmüket,
tisztességüket egyetlen gond-
ért: gyerme kükért! oo oo

**AZ ARADVÁROSI MOZIK LEG-
KÖZELEBBI SZENZÁCIOJA!**

Bevásárlás előtt tekintse meg **Szántó és Komlós** ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben. **ARAD, Színházépület.**

— A „REGGEL” —

kiadóhivatala fokozottabban óhajtja t. olvasótáborának érdekeit szolgálni, ezért kéri, hogy

- ha** valaki előfizetni akar,
- ha** valakinek címváltozása van,
- ha** nem kapja a lapot,
- ha** a kézbesítő körül panasza van:

forduljon rögtön a „Reggel” kiadóhiv.-jához. Str. M. Nicora 1.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

G O L D S T E I N L A J O S

Divatáruháza Arad, S rada Bratianu (Weitzer-János-ucca 2. Mélyen leszállított áron nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. — A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. 00 00 00

Kül- és belföldi gyógyszerkülönlegességek

Vojtek gyógyszerár

Mindennemű fűszer és csemegeárunk legjobb minőségben, legolcsóbban **ÉLES** fűszer- és csemegeüzletében o—o

AZ ARADI KÖZLÖNY

Erdély legrégebb, legolvasottabb és legelterjedtebb napilapja!

Tavaszi angol és francia divatlapok megérkeztek a „REVÜ” SZALONBA

CSONT

elsőrendű uriszabósága, volt Deák F.-u. 15.

Kiadja az „Erdélyi Élet” Lapkiadó Vállalat.

Tip. Lovrov, Arad